

ske var der til Tider noget, til andre Tider maaske mindre om det. Men der var Stof til Agitation, det blev brugt, og det kunde bruges, fordi Valg i Enmandskredse uden Tillægsmandater kun sjældent vil kunne give et talmæssigt rigtigt og retfærdigt Resultat. Jeg antager ikke, at man nu som tidligere kan anvende Valglovsforslaget i den partipolitiske Agitation, fordi Kampen nu ikke mere drejer sig om at fremskaffe den ligelige Repræsentation. Det er naaet, og derom hersker der ikke nogen Strid. Nu drejer det sig kun om de saglige Forhold og Tilstande, hvorunder Valgloven skal virke.

Jeg mener, at det Forslag, vi her skal behandle, vil, hvis det bliver ophøjet til Lov, mere end nogen tidligere Valglov — og dermed er ogsaa sagt mere end den gældende Valglov — give Mulighed for en ligelig talmæssig Fordeling af Mandaterne mellem Partierne. Jeg indrømmer straks, at den nuværende Valglov kan give en saadan retfærdig Fordeling af Mandaterne, ogsaa, at den har givet det, men der er ikke Sikkerhed for, at den under andre Situationer, end den hidtil har virket under, vil give det. Jeg mener ikke, den byder saa stor Sikkerhed som det Forslag, der nu er fremlagt. Hvis vi f. Eks. tager Venstrepartiet som det Parti, der ved sidste Valg, i September 1920, fik saa mange Mandater ved Valget i Amtskredse, at det intet Tillægsmandat kunde faa, ja, saa er Stillingen den, at dette Parti godt kunde have haft mange Tusinde Stemmer mindre, vel 40 000—50 000 mindre, og endda have faaet det samme Antal Folketingsmænd valgt, som der nu sidder i Rigsdagen. For den Sags Skyld tror jeg ogsaa, det kunde have haft betydelig flere Stemmer og endda være blevet staaende ved det samme Mandattal. Og skulde der ved et kommende Valg blive et saadant Forhold, enten det saa blev for Venstre eller for et andet Parti, saa vilde man jo nok komme til Erkendelse af, at det alligevel ikke er saa overdrevent sikkert, at den nuværende Valglov vil være saadan, at de, der er mest glade ved den nu, ogsaa i Fremtiden vil sige, at det er en god og retfærdig Valglov.

Vi kunde ogsaa meget vel tænke os, at disse Tusinder af Stemmer, som Venstre godt kunde have undværet uden derfor at faa færre Mandater, kunde anvendes paa en anden Maade, end sket er, nemlig at de samlede sig til et nyt Parti. En saadan Nydannelse kunde saa kræve sin Part af Tillægsmandaterne, hvis man da i øvrigt havde sørget for at opfylde Valg-

lovens Forskrift om Anmeldelse af Partiet, og derigennem kunde de skaffe sig, eller rettere det Parti, de hørte til, en uretmæssig Fordel. Men, vil man maaske sige, kan slige Manøvrer saa ikke lige saa godt udføres, hvis det foreliggende Forslag bliver gældende Valglov? Jeg maa dertil sige: Nej, det kan vanskeligere lade sig gøre, alene af den Grund, at man for at faa Part i Tillægsmandaterne skal fremskaffe mindst $\frac{2}{3}$ af det Antal Stemmer, der er nødvendige til et Mandat indenfor et af Landets 9 Omraader. Idet der skal være saa mange Stemmer paa, om jeg saa maa sige, et mindre Omraade i Forhold til hele Landet, bliver det forbundet med en vis Risiko at lave den Slags Eksperimenter. Der kan let tabes et eller flere Mandater ved Hovedvalget i Enmandskredsene, hvis man vil prøve sligt. Derfor er Muligheden for saadanne Manøvrer ringere end hidtil, hvis Forslaget bliver Lov. Men jeg vil hævde, at der er ikke ringe Mulighed for, at det vil kunne lykkes under den nuværende Valglov. Jeg maa fastholde, at det er noget af en Tilfældighed, at Valgloven i 1920 kunde give netop den matematiske Retfærdighed. Den kunde det, naar hvert eneste et af Tillægsmandaterne toges til Hjælp. Det kunde meget let have været ikke saa lidt anderledes.

Det Valglovsforslag, som ligger paa Tingets Bord, vil, som jeg nævnte før, yde mere Sikkerhed for en talmæssigt retfærdig Fordeling af Mandaterne under de forskellige Situationer, end den gældende Valglov gør, og derfor finder jeg ogsaa, det er langt at foretrække for den Valglov, vi har. Naar jeg har erkendt, at Valgloven af 1920 kan give matematisk Retfærdighed — det er ikke sikkert, at den i Fremtiden vil gøre det, men jeg indrømmer, at den kan gøre det og har gjort det —, saa mener jeg ogsaa dermed at have erkendt det væsentligste af det, der kan siges til denne Valglovs Fordel. Man plejer at anføre, at det endvidere er en betydelig Fordel ved den nugældende Valglov, at den giver Vælgerne Ret til at stemme over Kredsgrænsen, at de kan stemme, paa hvem de vil af alle i Amtet opstillede Kandidater. Man behøver altsaa ikke at stemme paa nogen af Opstillingskredsens Kandidater. Man har ikke blot Stemmeret, siger man, men man har Valgret. Jeg indrømmer straks, at det er et Gode i mange Tilfælde. Men paa den anden Side er det ogsaa værd at lægge Mærke til, at fra flere Hold er man slet